

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри фінансів та
банківської справи

Протокол № 1 від “28 серпня ” 2019 р.

Зав. кафедри

Н.О. Слободянюк

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Ступінь: бакалавр

Кількість кредитів ECTS 6

Розробник: Слободянюк Н.О.
проф. кафедри фінансів та
банківської справи, д.е.н.,
доцент

2019 – 2020 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Кількість модулів	1
Лекції, годин	26
Практичні / семінарські, годин	26
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	128
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3,5
самостійної роботи студента	8,5
Вид контролю	залік

2. Програма дисципліни

Ціль – здобути глибокі знання з питань теорії створення та практичного застосування конкретних механізмів управління страхуванням, перестрахованням та формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням в діяльності страхових організацій.

Завдання: вивчення сутності, ролі і механізму управління страховою діяльністю для успішного застосування в галузі страхування та використання можливості страхового захисту в роботі та особистому житті; вивчення засобів організації та розвитку страхової компанії й регулювання страхової діяльності; опанування основних напрямків управління страховою діяльністю з позицій здобутків вітчизняного та зарубіжного досвіду; набуття практичних навичок планування та прийняття управлінських рішень при здійсненні страхування, перестраховання та інвестиційної діяльності страхових компаній.

Предмет: відносини, що виникають у процесі управління формуванням, розподілом та використанням фондів страхових компаній при наданні страхових послуг суб'єктам ринкової економіки.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

- Тема 1. Комерційне страхування та його розвиток в Україні
- Тема 2. Сутність і характерні риси страхового менеджменту
- Тема 3. Планування страхової діяльності
- Тема 4. Організація страхової компанії

- Тема 5. Управління діяльністю страховика
Тема 6. Контроль та звітність страхової компанії
Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю страховика
Тема 8. Управління ризиками страхової діяльності
Тема 9. Управління перестраховальною діяльністю
Тема 10. Управління фінансовою діяльністю страховика

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхового менеджменту					
Тема 1. Комерційне страхування та його розвиток в Україні	16	2	2	-	12
Тема 2. Сутність і характерні риси страхового менеджменту	16	2	2	-	12
Тема 3. Планування страхової діяльності	20	4	4	-	12
Тема 4. Організація страхової компанії	20	4	4	-	12
Разом за змістовим модулем 1	72	12	12	-	48
Змістовий модуль 2. Складові страхового менеджменту					
Тема 5. Управління діяльністю страховика	16	2	2	-	12
Тема 6. Контроль та звітність страхової компанії	16	2	2	-	12
Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю страховика	20	2	2	-	16
Тема 8. Управління ризиками страхової діяльності	20	2	2	-	16
Тема 9. Управління перестраховальною діяльністю	16	2	2	-	12
Тема 10. Управління фінансовою діяльністю страховика	20	4	4	-	12
Разом за змістовим модулем 2	108	14	14	-	80
Усього годин	180	26	26	-	128

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – розгорнута бесіда Комерційне страхування та його розвиток в Україні	2
2	Семінар запитань і відповідей Сутність і характерні риси страхового менеджменту	2
3	Семінар з виконанням практичних задач Планування страхової діяльності	4
4	Семінар – дискусія Організація страхової компанії	4
5	Семінар запитань і відповідей Управління діяльністю страховика	2
6	Семінар – розгорнута бесіда Контроль та звітність страхової компанії	2
7	Семінар з виконанням практичних задач Управління маркетинговою діяльністю страховика	2
8	Семінар запитань і відповідей Управління ризиками страхової діяльності	2
9	Семінар з дискусія Управління перестраховальною діяльністю	2
10	Семінар з виконанням практичних задач Управління фінансовою діяльністю страховика	4
Всього		26

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Добір статистичної інформації, підготовка аналітичних довідок..
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхового менеджменту			
Семінар – розгорнута бесіда Комерційне страхування та його розвиток в Україні	12	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: комерційне страхування, його зміст та сутність. Еволюція комерційного страхування. Зміст основних категорій комерційного ринкового страхування. Функції та принципи страхування. Види діяльності страховика.</p> <p>Тенденції розвитку комерційного страхування в Україні. Джерело [1, 2-8].</p> <p>2. Самотестування.</p> <p>3. Підготовка до презентації доповіді.</p>	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар запитань і відповідей Сутність і характерні риси страхового менеджменту	12	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття менеджменту страхової діяльності. Страхова організація як складна багатофункціональна система. Основні властивості системи: обмеженість, цілісність, взаємозалежність та взаємодія, структурність, ієрархічність та ін. Системний та ситуаційний підходи в менеджменті страхової діяльності. Принципи та функції менеджменту страхової діяльності. Джерело [1, 3,5,9].</p> <p>2. Самотестування.</p> <p>3. Підготовка до понятійного диктанту.</p>	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар з виконанням практичних задач Планування страхової діяльності	12	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи. Умови планування в менеджменті страхової діяльності. Основні методи розробки планів менеджменту страхової діяльності. Вимоги до поточного, оперативного та стратегічного планування страхової діяльності. Основні розділи типового бізнес-плану. Технологія складання та практичної реалізації планів у страховій компанії. Джерело [1, 2, 7,8, 12,15,19].</p> <p>2. Самотестування.</p>	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань

		3. Самоперевірка знань шляхом розробки оперативних та стратегічних планів страхової діяльності; опанування основ бізнес-планування в страховій справі; складання графіку реалізації проекту; розрахунок та оцінка основних фінансових показників проекту страхової компанії	
Семінар – дискусія Організація страхової компанії	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні. Акціонерна страхова компанія. Представництво, агентство, філія страхової компанії. Процес створення страхової компанії: реєстрація страховика як юридичної особи та надання юридичній особі статусу страховика. Спеціалізація страховика: страховики, що здійснюють страхування життя; страховики, що здійснюють загальні види страхування; страховики, що здійснюють перестраховування. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика. Джерело [1, 2, 5, 8]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Разом змістовий модуль 1	48		
Змістовий модуль 2. Складові страхового менеджменту			
Семінар запитань і відповідей Управління діяльністю страховика	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: основні типи організаційних структур управління страхової компанії, їх переваги та недоліки. Обов'язки керівників вищої і середньої ланки, співробітників. Етапи вдосконалення організаційних структур. Стратегічний менеджмент страхової діяльності як динамічна сукупність взаємопов'язаних процесів: аналіз середовища, визначення місії та цілей, вибір та реалізація стратегії, оцінка і контроль реалізації стратегії. Види стратегій страхової діяльності. Стратегії бізнесу, функціональні стратегії та принципи їх формування. Складові оцінювання та контролю реалізації стратегії. Стан та напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні. Підсистема кадрового менеджменту. Контролінг персоналу. Кадровий маркетинг. Система підготовки і перепідготовки персоналу та її організація. Роль менеджера в управлінні страховою компанією. Модель аналізу та оцінювання ділових якостей менеджера. Формування колективу страхової компанії та роль мотивації у страховій діяльності. Інформаційно-технічне	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант

		забезпечення страхової діяльності. Пошук, обробка, аналіз та синтез інформації у страховій діяльності. Функції інформаційних систем у страховій компанії. Мета, завдання і основні функції автоматизованих офісних систем у страхових компаніях. Джерело [1, 2, 5,11,21]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	
Семінар – розгорнута бесіда Контроль та звітність страхової компанії	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: необхідність, сутність та призначення регулювання страхової діяльності. Склад системи правового регулювання страхових відносин. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України. Державний нагляд та регулювання страхової діяльності: завдання, функції, права й обов'язки. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг як спеціальний уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю та її функції. Реєстрація та ліцензування суб'єктів страхового ринку (страховиків, посередників). Функції контролю за діяльністю суб'єктів страхового ринку, забезпечення гласності їхньої діяльності і підтримки правопорядку в галузі тощо. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні. Джерело [1, 2-8]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар з виконанням практичних задач Управління маркетинговою діяльністю страховика	16	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність та складові страхового маркетингу. Зміст та завдання управління якістю страхового продукту. Класифікація страхових послуг за ознаками: ринкової активності, економічними, юридичними, за обсягом страхового захисту тощо. Управління наданням окремих видів страхових послуг: управління їх розробкою, обсягом, структурою, якістю і реалізацією. Договір страхування як основний інструмент реалізації страхового продукту добровільного та обов'язкового страхування. Схеми процесу розробки страхового продукту. Продуктові стратегії: розробка нового страхового продукту (товарна складова), продаж страхового продукту на нових ринках (ринкова складова). Досягнення конкурентних переваг:	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань

		<p>економія витрат компанії та використання різних типів диверсифікації. Інноваційна діяльність страхової компанії та залучення ресурсів для цього. Управління портфелем конкурентоспроможних страхових послуг. Управління системою продажів страхових продуктів. Особливості страхової послуги як товару. Роль продажу страхових продуктів в розвитку страхової діяльності. Поняття, типи й основні принципи функціонування системи продажу страхових продуктів.</p> <p>Переваги і недоліки різних систем продажу, їхній порівняльний аналіз і напрямки використання за видами страхових послуг.</p> <p>Джерело [1, 9-12].</p> <p>2. Самотестування.</p> <p>3. Самоперевірка знань шляхом визначення конкурентних переваг страховика; оцінка середовища страхового продукту і його конкурентних можливостей на основі концепції М.Портера; аналіз страхового портфеля з використанням матриць Бостонської консультаційної групи, фірми МакКінзі та інших.</p>	
Семінар запитань і відповідей Управління ризиками страхової діяльності	16	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: визначення поняття “менеджмент ризиків страхової діяльності”, його мета і зміст. Процедури менеджменту ризиків у страховій діяльності. Особливості ідентифікації й оцінювання ризиків страхової діяльності. Організаційно-технічні та фінансово-договірні способи управління ризиками. Особливість страхування і перестраховування ризиків діяльності страхової організації. Повний цикл управління ризиками і особливості основних етапів його застосування.</p> <p>Джерело [1, 9,10,14,17].</p> <p>2. Самотестування.</p> <p>3. Підготовка до понятійного диктанту.</p>	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар з дискусія Управління перестраховальною діяльністю	12	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: визначення й зміст перестраховування. Законодавче регулювання перестраховальної діяльності. Принципи управління перестраховальною діяльністю. Принципи відшкодування граничної сумлінності й особливості їх додержання. Норматив максимальної відповідальності. Управління пропорційним та непропорційним перестраховуванням. Факультативне та облігаторне перестраховування.</p>	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень

		Управління перестраховальною діяльністю з вітчизняними та іноземними перестраховиками. Джерело [1, 11,12,14,22]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	
Семінар з виконанням практичних задач Управління фінансовою діяльністю страховика	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність, функції та склад фінансового менеджменту страхової компанії. Оцінювання фінансових ресурсів страхової компанії, їх джерел і форм руху. Статутний капітал. Страхові резерви і страхові активи. Нормативні співвідношення між страховими активами і страховими зобов'язаннями. Планування фінансової діяльності страхової компанії. Річний і квартальний плани доходів і витрат. Податковий менеджмент страхової діяльності. Управління інвестиційним портфелем: розміщення страхових резервів, власних коштів та інвестиційна діяльність. Фондовий ринок і робота на ньому. Управління платоспроможністю страховика. Управління формуванням та використанням прибутку. Джерело [1, 10,11,16]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом аналізу страхових операцій, факторів управління ризиком і фінансовими результатами (прибутком і рентабельністю). Аналіз та оцінка показників платоспроможності страховика, обсягу страхових резервів і спеціальних фондів страховика. Моделювання факторної моделі прибутку страховика. Розрахунок показників інвестиційної діяльності страховика. Обґрунтування ефективних варіантів інвестицій, аналіз інвестиційного середовища тощо.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Разом змістовий модуль 2	80		
Разом	128		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності												
	Загальні					Предметно-спеціальні							
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
1. Знання сутності страхового менеджменту, організаційних й законодавчих основ страхового підприємництва							+						
2. Знання змісту і структури основних бізнес - процесів страхування			+						+				
3. Знання специфіки страхового маркетингу та оцінки його впливу на ефективність страхового бізнесу								+					
4. Знання особливостей управління персоналом в страхових організаціях			+									+	
6. Здатність аналізувати поточні тенденції та кон'юнктуру страхового ринку								+				+	
7. Здатність організувати повсякденний менеджмент в страховій організації, контролювати маркетингову діяльність суб'єктів страхового ринку							+						
8. Здатність аналізувати та оцінювати показники платоспроможності страховика, обсяги страхових резервів і спеціальних фондів страховика		+								+			
9. Здатність оцінювати ефективність інвестиційної діяльності страхової компанії на сучасному етапі розвитку економіки								+					
10. Знання основ бізнес-планування в страховій справі та здатність скласти графік реалізації бізнес-проекту, проводити розрахунки та надавати оцінку основним фінансовим показникам проекту страхової компанії											+		
11. Здатність оцінювати фінансові ресурси страхової компанії, їх джерел і форм руху								+					

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюється у випадку виставлення заліку: 100 балів за результатами змістових модулів дисципліни.

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	4		4			8
Тема 2	4		4			8
Тема 3	2	5	4			11
Тема 4	2		2		5	9
Разом змістовий модуль 1	12	5	14		5	36
Змістовий модуль 2						
Тема 5	2	5				7
Тема 6	2		4			6
Тема 7	2	5				7
Тема 8	2		2			4
Тема 9	2		2			4
Тема 10	2	5		24	5	36
Разом змістовий модуль 2	12	15	8	24	5	64
Разом						100

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Слободянюк Н.О. Страховий менеджмент [Текст] : конспект лекцій / Н.О. Слободянюк // ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2016. – 165 с.
2. Страховий менеджмент : підручник / С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С. С. Осадця. – К. : КНЕУ, 2011. – 333 с.
3. Супрун, А. А. Страховий менеджмент : навчальний посібник / А. А. Супрун, Н. В. Супрун. – Львів : Магнолія-2006, 2011. – 301 с.
4. Никулина, Н. Н. Страховий менеджмент : учебное пособие /Н. Н. Никулина, Н. Д. Эриашвили. – М. :ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 703 с
5. Страховий та інвестиційний менеджмент: Підручник / Під керівн. і наук. ред. В. Г. Федоренка, В. Б. Захожая / В. Г. Федоренко, В. Б. Захожай, О. Г. Чувардинський та ін. — К.: МАУП, 2002. — 344 с.: іл. — Бібліогр. в кінці розд
6. Слободянюк Н.О. Моделирование основных параметров модели ДФА страховой компании // Н.О. Слободянюк // Вісник Одеського національного університету. Економіка.–2016.–№Т.21,Вип.4.–С.142-149.
7. Слободянюк Н.О. Проблеми та перспективи вдосконалення страхування інвестиційних ризиків/ Н.О.Слободянюк, О.В. Пишна //Розвиток національної економіки України: нові реалії та можливості в умовах євроінтеграції: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 28 жовтня 2016 р.). – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2016.- с.41-44
9. Про внесення змін до закону України “Про страхування” : [закон України від 04.10.2001 № 2745-III]. // Голос України. – № 207 (2707). – 2001. – С. 10-20.
10. Kosova, T., Slobodyanyuk, N. Securities as an investment instrument for the insurance companies: challenges and opportunities/ T. Kosova, .Slobodyanyuk// /Economic Annals-XXI (2016), 159(5-6), 85-88.

Допоміжна

11. ГоворушкоТ.А.Страхові послуги. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 376 с.

12. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. .С.Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
13. Страхові послуги. Підручник / С. С. Осадець, Т. М. Артюх, О. О. аманкова та ін.; Кер. авт. кол. й наук. ред. проф. С. С. Осадець і доц. Т. М. Артюх. — К.: КНЕУ, 2007. — 464 с. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України Лист № 1.4/18-Г-51 від 15.01.07
14. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2007. - 328 с.
15. Мурашко О.В. Соціальне страхування. Практикум : навч. посіб. / Мурашко О.В., Стецюк Т.І.; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2013. - 215 с.
16. Говорушко, Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.

Інформаційні ресурси

17. Матеріали офіційного сайту Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
18. Державна служба статистики України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>.
20. Моторне (транспортне) страхове бюро України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mtsbu.kiev.ua/>
21. Положення про державний реєстр фінансових установ : [розпорядження Держфінпослуг № 41 від 28.08.2003 р.]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0797-03>.
22. Про затвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів: [постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2003 р. № 1640]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1627-04>.
23. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : [наказ, положення від 30.11.2001 № 559]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-0>
24. Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя : [розпорядження Держфінпослуг України № 2875 від 26.11.2004]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1626-04>.
25. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : [положення, затверджене Указом Президента України від 23.11.2011 № 1070/2011]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>.